

bms

ONDERWIJS
MET KLEUR!

PROTOCOL
Medische handelingen op scholen

Bisschop Möller Stichting

Inhoud

Voorwoord		3
1. Wettelijke regels		4
Zorgplicht scholen		4
Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)		4
Bekwaamheidsverklaring		4
Aansprakelijkheid		5
AVG		5
IKC		5
Handelen in de privésituatie		5
2. Zorg voor leerlingen met een medische indicatie binnen het onderwijs		6
Niet-medische zorghandelingen		6
Risicovolle medische handelingen		6
Voorbehouden medische handeling		7
Noodsituatie		7
3. Medicijnverstrekking en medisch handelen		8
Het kind wordt ziek op school		8
Het verstrekken van medicijnen op verzoek		8
Het opbergen van medicijnen op school		9
Calamiteit		9
Bijlagen		
Bijlage 1	Wat werkt om de zorg voor leerlingen met een medische indicatie te organiseren?	10
Bijlage 2	Stappenplan	11
Bijlage 3	Zorgkaart (medisch)	13
Bijlage 4	Het kind wordt ziek op school	15
Bijlage 5	Het verstrekken van medicijnen op verzoek	17
Bijlage 6	Medisch handelingsprotocol	20
Bijlage 7	Bekwaamheidsverklaring	22
Bijlage 8	Handelen bij calamiteiten	23
Bijlage 9	Meer informatie	24

Voorwoord

De BMS biedt passend onderwijs aan leerlingen in het basisonderwijs. Iedere school beschrijft in het schoolondersteuningsprofiel (SOP) welke zorg zij binnen de school kan bieden. Onderwijs aan leerlingen, met of zonder medische indicatie, valt onder de zorgplicht van de school. Dat betekent dat scholen te maken kunnen krijgen met medische handelingen die binnen schooltijden uitgevoerd dienen te worden. De ouders zijn verantwoordelijk voor het organiseren van de uitvoering van medische handelingen tijdens schooltijden. Dit protocol beschrijft de wettelijke regels omtrent medisch handelen op school en voorziet in een stappenplan voor het aanvragen van medische zorg tijdens schooltijden. Hierbij is van het grootste belang de procedure zorgvuldig te doorlopen.

In dit protocol wordt ingegaan op de volgende situaties:

1. Het kind wordt ziek op school
2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek
3. Het verrichten van (voorbehouden) medische handelingen

Medische handelingen worden niet uitgevoerd door leerkrachten van de school, maar door medisch bevoegd, BIG geregistreerd personeel. Alleen bij uitzondering worden, onder strikte voorwaarden, medische handelingen door een leerkracht uitgevoerd.

In acuut levensbedreigende situaties is echter een ieder verplicht om naar vermogen te handelen.

Het uitvoeren van medische handelingen op school brengt risico's met zich mee. Om de risico's te beperken en de veiligheid van leerlingen en leerkrachten te beschermen is het van belang dat er in situaties dat medisch handelen noodzakelijk is, gehandeld wordt volgens een vooraf afgesproken en ondertekend handelingsprotocol.

Voorliggend protocol beschrijft wat er nodig is om tot goede afspraken te komen, zodat ook leerlingen die medische ondersteuning nodig hebben passend onderwijs geboden kan worden. Het is bedoeld als leidraad voor bestuur, directie en leerkrachten op de school.

NB: voor de leesbaarheid zullen we hierna spreken over ouders wanneer wij ouder(s) en verzorger(s) bedoelen en over leerkrachten, waar we ook andere betrokken medewerkers van de school bedoelen.

1. Wettelijke regels

a. Zorgplicht scholen

Met de invoering van de Wet passend onderwijs, hebben scholen een zorgplicht. Dit betekent dat scholen verantwoordelijk zijn om voor alle leerlingen een passende plek te zoeken.

Ouders zijn verantwoordelijk voor het organiseren van medische zorg voor hun kind. De school geeft ruimte voor het uitvoeren van medische handelingen onder schooltijd.

De Wet gelijke behandeling op grond van handicap en chronische ziekte (Wgbh/cz), legt ook een zorgplicht bij scholen om te zorgen voor extra ondersteuning. De school moet onderzoeken of de leerling met behulp van een zogenaamde 'doeltreffende aanpassing' het onderwijs kan volgen. Scholen bekijken samen met de ouders welke aanpassingen nodig zijn en op welke wijze deze geboden kunnen worden.

b. Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)

Wie wel en niet medische handelingen mag verrichten staat in de Wet op de Beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG). De Wet BIG is geldt voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijspersoneel. Dat neemt niet weg dat in deze wet ook een aantal regels staan die betrekking hebben op schoolbesturen en schoolpersoneel wanneer er sprake is van uitvoering van in de Wet BIG genoemde medische handelingen.

Bepaalde medische handelingen, de zogenaamde voorbehouden handelingen, mogen alleen worden verricht door BIG-geregistreerde professionals mogen deze medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

Leerkrachten vallen niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische - en paramedische beroepen. Soms worden leraren betrokken bij de zorg rond een (chronisch) ziek kind en worden daarmee partners in de zorg. In zo'n geval kan het voorkomen dat leerkrachten gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren. In deze situatie is de positie van de leerkracht een bijzondere, die met zorgvuldigheid benaderd moet worden.

c. Bekwaamheidsverklaring

Wanneer een leerkracht betrokken wordt bij de zorg rond een (chronisch) ziek kind dient deze een gedegen instructie te krijgen hoe hij/zij de voorbehouden handeling moet uitvoeren van een BIG-geregistreerde professional (meestal de behandelend arts of verpleegkundige in opdracht van de arts). Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling moet door deze BIG-geregistreerde professional schriftelijk worden vastgelegd (met handtekening) in een bekwaamheidsverklaring. Op deze manier wordt een zo optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leerkracht en directie gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van de school zal hiermee duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een leerkracht alleen in opdracht van een arts mag handelen als deze hem of haar bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van een voorbehouden handeling.

De leerkracht is en blijft verantwoordelijk voor zijn handelen, ook al heeft hij/zij een bekwaamheidsverklaring van een arts. Hij/zij kan hierop civielrechtelijk aangesproken worden. Het schoolbestuur is echter verantwoordelijk voor datgene wat de leerkracht doet. Kunnen een leerkracht en het schoolbestuur een bekwaamheidsverklaring van een arts overleggen, dan kan niet bij voorbaat worden aangenomen dat de leerkracht en de directie onzorgvuldig gehandeld hebben.

Het is dus van belang om deze bekwaamheidsverklaring schriftelijk vast te leggen en ook steeds na te gaan of de leerkracht zich daarnaast zelf ook bekwaam acht. Een leerkracht die niet bekwaam is voor een bepaalde medische handeling, dient deze handeling niet uit te voeren. Een leerkracht die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht (bijvoorbeeld omdat hij/zij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht) zal deze handeling eveneens niet dienen uit te voeren. Een leerkracht die onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts deze handelingen verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.

Een leerkracht is dus te allen tijde aansprakelijk te stellen indien er een calamiteit heeft plaats gevonden ten gevolge van zijn handelen. Echter met

dien verstande dat bij zorgvuldig handelen met een bekwaamheidsverklaring van een arts tot het verrichten van een voorbehouden medische handeling het wel degelijk zal uitmaken voor de juridische beoordeling in geval van een calamiteit of er zorgvuldig is gehandeld. Met andere woorden, of er een bekwaamheidsverklaring aanwezig was en een toestemmingsverklaring van de ouders tot het verrichten van de verrichte voorbehouden handeling. De arts die de verklaring gaf is hiermee immers ook verantwoordelijk.

d. Aansprakelijkheid

Ieder is aansprakelijk voor zover hij/zij verwijtbaar handelt of nalaat te handelen zoals in de gegeven omstandigheden verwacht. Je kunt niet zómaar van verwijtbaar handelen spreken, het moet gaan om handelen waarbij schuld (opzet) vaststaat. Hierbij gaat het dus niet om het vergeten van iets of het maken van een kleine vergissing. Dit is dus niet: iets vergeten of een kleine vergissing maken. Hiervan zal in de normale situatie dus ook geen sprake zijn.

Het hebben van een handelingsprotocol bij het uitvoeren van voorbehouden medische handelingen is voorwaardelijk. Het volgen van de werkwijze van het handelingsprotocol sluit derhalve niet uit dat de leerkracht aansprakelijk gesteld en vervolgd kan worden bij calamiteiten. Het betreft dan een civielrechtelijke aansprakelijkheid. Ook als ouders de leerkracht toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan de leerkracht verantwoordelijk worden gesteld.

De BMS heeft een aansprakelijkheidsverzekering voor onderwijsinstellingen via Aon Verzekeringen. Medisch handelen is hierin gedekt, mits er is gehandeld volgens protocol en formulieren juist en volledig zijn ingevuld aanwezig zijn. Alleen bekwaame leerkrachten mogen voorbehouden medische handelingen uitvoeren.

Een schoolbestuur heeft uiteindelijk het recht geen medewerking te geven aan het verrichten van medische handelingen door leerkrachten op school. Voor de individuele leerkracht geldt dat hij/zij mag weigeren medische handelingen uit te voeren waarvoor hij/zij zich niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht.

e. AVG

Medische gegevens worden in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) als gevoelige persoonsgegevens aangemerkt. Dit betekent dat er met deze gegevens extra zorgvuldig moet worden omgegaan. De medische gegevens van een leerling worden dan ook alleen in zijn/haar leerlingdossier opgeslagen. De zorgkaart (medisch) (bijlage 3) wordt wel in de klassenmap bewaard. Buiten de lestijden is deze map opgeslagen op een afgesloten plek.

f. IKC

Binnen een IKC is het van belang te handelen conform gelijke afspraken. Er is sprake van verschillende entiteiten, die allen eigen ondertekende formulieren hebben en afspraken maken.

Daar waar sprake is van overdracht en overlap, is het van belang goede afspraken te maken.

g. Handelen in de privésituatie

Wanneer ouders, familie, vrienden of het kind zelf de medische zorg uitvoeren, doen zij dit handelend in de privésituatie. Hiermee valt het handelen buiten de Wet BIG en buiten de aansprakelijkheid van de school.

Onder strikte voorwaarden kan ook onderwijspersoneel in de privésituatie handelen, indien het niet beroepsmatig handelt.

De BMS geeft geen toestemming voor handelen binnen de privésituatie door onderwijspersoneel. In uitzonderlijke gevallen, zou een situatie hier toch om kunnen vragen. In dat geval dient de directeur een voorstel in bij het bestuur. Het bestuur zal deze specifieke situatie zorgvuldig afwegen en tot een uitspraak komen.

2. Zorg voor leerlingen met een medische indicatie binnen het onderwijs

Wanneer de zorg voor een leerling vraagt om medische handelingen tijdens schooltijd, geven ouders dit aan bij de directie van de school. Ouders en directie gaan in gesprek over de mogelijkheden die er zijn om deze zorg te bieden.

Voorbehouden handelingen worden in het algemeen door wijkverpleging, de ouders of de leerling zelf op school verricht.

Wanneer de ouders een beroep doen op leerkrachten om medische handelingen uit te voeren, wordt een zorgvuldige afweging gemaakt of dit past binnen de mogelijkheden van de school.

Het bestuur neemt bepaalde verantwoordelijkheden op zich, wanneer wordt overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling door een leerkracht. Dit hoeft niet onoverkomelijk te zijn, maar het is belangrijk van tevoren stil te staan bij de consequenties. Voor dergelijke ingrijpende handelingen zullen ouders hun toestemming moeten geven. Zonder (schriftelijke) toestemming van de ouders kan een directie of leerkracht niets doen.

Bovendien kan het verrichten van medische handelingen alleen als die leerkracht dat zelf wil. Dit kan niet arbeidsrechtelijk worden opgedragen, een leerkracht kan dit weigeren.

Voor alle leerlingen waarvoor de zorg vraagt om medische handelingen tijdens schooltijd, worden afspraken en informatie vastgelegd op een zorgkaart in de klassenmap (bijlage 3).

Zorg voor een leerling met medische indicatie valt uiteen in verschillende categorieën, namelijk:

- a. Niet-medische zorghandelingen
- b. Risicovolle medische handelingen
- c. Voorbehouden handelingen (wet BIG)

a. Niet-medische zorghandelingen

Bij niet-medische zorghandelingen kun je denken aan bijv. bij diabetes alertheid op hypo's en hypers, het geven van snelle koolhydraten bij hypo's en het uitrekenen van koolhydraten. Dit valt onder 'normaal' menselijk handelen en hiervoor hoeft je niet medisch bevoegd te zijn. In een noodsituatie is iedereen verplicht te handelen.

Actie

De ouders geven bij de directie van de school aan dat hun kind (medische) zorg nodig heeft. Er vindt een gesprek plaats tussen ouders en schooldirectie over de gewenste zorghandelingen en de mogelijkheden die er zijn om deze zorg te bieden (bijlage 3). Er wordt een besluit genomen door de directie van de school. Het SOP is hierin leidend.

Afspraken worden vastgelegd op de zorgkaart (bijlage 3) in de klassenmap, ondertekend door ouders en school.

b. Risicovolle medische handelingen

Risicovolle medische handelingen zijn handelingen die ook door anderen dan geregistreerde zorgverleners mogen worden uitgevoerd. Hier is dus geen bekwaamheidsverklaring van een arts voor vereist. Risicovolle medische handelingen zijn bijvoorbeeld het toedienen van medicatie, meten van de bloedglucose met een vingerprik en toedienen van sondevoeding.

De ouders doen een verzoek aan de directie. De directie maakt de afweging of zij wel of geen medewerking verleent aan het uitvoeren van een risicovolle medische handeling. Het SOP, dat is vastgesteld door de MR, is hierin leidend. De leerkracht wordt geïnstrueerd (bijv. door ouders of verpleegkundige) en vervolgens gevraagd of hij/zij zich bekwaam acht. Voor de individuele leerkracht geldt dat hij/zij mag weigeren medische handelingen uit te voeren waarvoor hij/zij zich niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht.

Actie

Zie Stappenplan (bijlage 2) aanvraag medische zorg tijdens schooltijd.

a. Toedienen medicatie

Zie Hoofdstuk 3.b. Het verstrekken van medicatie op verzoek.

Ouders doen een verzoek aan de school, middels het ondertekende formulier medicijnverstrekking op verzoek. Besluitvorming door de directie van de school. Het formulier wordt bewaard in de klassenmap.

b. Overige risicovolle handelingen

Ouders voeren een gesprek met de directie over

de gewenste zorghandelingen.
Besluitvorming door de directie van de school.
Het handelingsprotocol medische handelingen (bijlage 6) wordt ingevuld en ondertekend door de ouders. Afspraken worden vastgelegd op een zorgkaart (bijlage 3) in de klassenmap.

is van belang dat het protocol gevolgd wordt en de betrokkenen geïnstrueerd zijn.

Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.

c. Voorbehouden medische handeling

Bepaalde medische handelingen, de zogenaamde voorbehouden handelingen, mogen alleen worden verricht door geregistreerde zorgverleners, of in opdracht van een arts. Wanneer medewerkers van een school voorbehouden handelingen uitvoeren, is een bekwaamheidsverklaring nodig (zie H1.c). Dit waarborgt een zo optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leerkracht en directie.

De ouders doen een verzoek aan de directie. De directie maakt de afweging of zij wel of geen medewerking verleent aan het uitvoeren van een voorbehouden medische handeling. Het SOP is hierin leidend. Voor de individuele leerkracht geldt dat hij/zij mag weigeren medische handelingen uit te voeren waarvoor hij/zij zich niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht. Het hebben van een medisch handelingsprotocol is voorwaardelijk.

Zie het Stappenplan (bijlage 2): aanvraag medische zorg tijdens schooltijd.

Actie

Ouders voeren een gesprek met de directie over de gewenste zorghandelingen.

Besluitvorming door de directie van de school. Het handelingsprotocol medische handelingen (bijlage 6) wordt ingevuld en ondertekend door de ouders.

De leerkracht krijgt instructie en ontvangt een bekwaamheidsverklaring, ondertekend door de arts. Afspraken worden vastgelegd op een zorgkaart (bijlage 3) in de klassenmap.

De school stelt het bestuur op de hoogte als sprake is van uitvoeren van voorbehouden medische handelingen door een medewerker van de school middels een kopie van de zorgkaart.

d. Noodsituatie

De wet BIG is niet van toepassing indien er sprake is van een noodsituatie, bijvoorbeeld in het geval van een Epi-pen. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen.

Indien bekend worden de noodzakelijke gegevens en handelingen vastgelegd op een zorgkaart. Het

3. Medicijnverstrekking en medisch handelen

a. Het kind wordt ziek op school

Indien een leerling ziek wordt of een ongeluk krijgt op school moet de leerkracht direct bepalen hoe hij/zij moet handelen. Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de schooltijden last van hoofd-, buik- of oorpijn. Ook kan het kind bijvoorbeeld door een insect gestoken worden.

In zijn algemeenheid is een leerkracht niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootste mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is, naar huis moet.

De directie zal, in geval van ziekte, altijd contact opnemen met de ouders om te overleggen wat er dient te gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, et cetera).

Ook wanneer een leerkracht inschat dat het kind met een eenvoudig middel geholpen kan worden, is het gewenst om eerst contact te zoeken met de ouders. Vraag dan om toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken. Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook kunnen medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden.

Bij inschrijving op school, wordt de ouders gevraagd bijlage 4, in te vullen en te ondertekenen. Wanneer er toestemming is, kan de leerkracht besluiten, eventueel na overleg met een collega, om zelf een eenvoudig middel te geven. Daarnaast moet de leerkracht inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een ernstiger ziektebeeld. Het blijft dan ook zaak het kind voortdurend te observeren.

Enkele zaken waar u op kunt letten zijn:

- toename van pijn;
- misselijkheid;
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen);

- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur) en
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid).

De leerkracht moet zich realiseren dat hij/zij geen arts is en raadpleegt bij twijfel altijd een (huis)arts. Dit geldt met name wanneer de pijn blijft of de situatie verergert. De zorgvuldigheid die hierbij in acht genomen moet worden, is dat hij/zij handelt alsof het zijn/haar eigen kind is.

Wanneer ouders geen toestemming geven, worden concrete afspraken gemaakt. Waar nodig worden deze vastgelegd op een zorgkaart.

b. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooltijden. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, antibiotica, of zetabletten bij toevallen (een aanval van epilepsie). Ouders kunnen aan directie en leerkracht vragen deze middelen te verstrekken. Schriftelijke toestemming van de ouders is hierbij noodzakelijk (bijlage 5).

Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de directie en de leraren verwachten opdat zij op hun beurt weer precies weten wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is als ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

Enkele praktische afspraken:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind.
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn en;
- noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende kind gegeven geeft.
- Als een kind niet goed op een medicijn reageert of als er onverhoopt toch een fout is gemaakt bij het toedienen van een medicijn, bel dan direct de huisarts of specialist in het ziekenhuis.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Zorg er altijd voor dat u alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van de leerling, de medicatie die is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt.
- Maak concrete afspraken hoe te handelen, in geval van een invaller.
- Maak concrete afspraken hoe te handelen wanneer er sprake is van overdracht en/of overlap met medewerkers van bijvoorbeeld kinderopvang binnen een IKC.

c. Het opbergen van medicijnen op school

Het bewaren van medicijnen op school moet tot een minimum worden beperkt. Het is verstandig hiervoor één persoon aan te wijzen die verantwoordelijk is voor het beheer. De medicijnen dienen in een afgesloten kast (koelkast indien dit nodig is) te worden bewaard. In geen geval medicijnen bewaren in het bureau van de leerkracht. De bureaula gaat te vaak open en het gevaar kan bestaan dat leerlingen de medicijnen kunnen meenemen.

Ook het beheer van de EHBO-doos op school kan onder de verantwoordelijkheid van deze persoon vallen. Over de aanbevolen inhoud van de verbanddoos kunt u informatie krijgen bij de GGD.

d. Calamiteit

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, stel u dan direct in verbinding met de huisarts en/of specialist van het kind. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112. Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand heeft, zoals: naam, geboortedatum, adres,

huisarts en specialist van het kind. Meld verder bij welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn (bijlage 8).

Bijlage 1

Wat werkt om de zorg voor leerlingen met een medische indicatie te organiseren?

1. Denk in mogelijkheden en oplossingen

Als schooldirectie, leerkrachten en ouders samen in mogelijkheden en oplossingen denken, blijken er allerlei innovatieve oplossingen mogelijk te zijn. Deze zijn uniek en daardoor passend voor hun gezamenlijke specifieke situatie.

2. Open dialoog tussen ouders en school

Wees open in waar je je zorgen over maakt of wat je eng vindt. Wees ook open over wat er goed gaat en over wat je van elkaar nodig hebt. Dat is nodig om wederzijds vertrouwen te laten groeien. Hoe korter daarbij de lijnen tussen ouder-kind-school, hoe beter het gaat. Maak hierbij gebruik van alle moderne communicatie mogelijkheden (mobiel, app etc.).

3. Teambrede aanpak

Zowel met de directie als het lerarenteam wordt samengewerkt. Met een teambrede aanpak voelt niemand zich er alleen voor staan of alleen verantwoordelijk. De school, de ouders en eventuele instanties zoals wijkverpleging zorgen samen dat een kind de zorg krijgt die hij/zij nodig heeft.

4. Investeer bij de start in tijd en inzet van ouders en school samen

Ervaring leert dat de investering tijdens de eerste weken van zowel school als ouders zich uitbetaalt tijdens de rest van het schooljaar en zelfs de jaren erna.

5. De zorgkaart

In de zorgkaart is voor iedereen helder en nauwkeurig uiteengezet welke zorg het kind nodig heeft en wie daarbij helpt. De zorgkaart wordt bewaard in de klassenmap. Herzie de kaart jaarlijks (of wanneer nieuwe informatie zich aandient) en vul het aan met concrete afspraken over sport, traktaties, schoolreises, kampen en toetsen.

6. Informatie over medische zorg

Ouders die de school goed en op tijd voorzien van de meest recente informatie en alle medische behoeftigheden wat betreft zorg voor hun kind, maken samenwerking makkelijker.

7. Continuïteit

Waarborg de continuïteit van de benodigde medische zorg, door wie die ook verleend wordt. Denk bijvoorbeeld aan overgangsmomenten binnen een IKC, overgang naar de volgende groep en wanneer er een invaller voor de klas staat.

8. Afspraken over een noodsituatie

Behalve de leerkracht zelf, weten ook alle bedrijfs-hulpverleners op school hoe ze moeten handelen in geval van nood. Bijlage 2 - Stappenplan aanvraag medische zorg tijdens schooltijd

Bijlage 2

Stappenplan

Stap 1 - Aanmelding

Nieuwe aanmelding

Ouders melden hun kind schriftelijk aan bij de school van hun voorkeur en geven daarbij aan dat de leerling medische zorg nodig heeft (en eventueel extra onderwijsondersteuning). De school moet binnen 6 weken beslissen of de leerling wel of niet wordt toegelaten. Stappen 2 en verder vinden plaats tijdens deze 6 weken.

Zittende leerling

Ouders geven aan dat de leerling medische zorg nodig heeft (en eventueel onderwijsondersteuning). Er wordt overgegaan naar stap 2.

Stap 2 - Gesprek

Er vindt een gesprek plaats tussen ouders en school-directie over de (medische) zorgvraag van de leerling en de mogelijkheden die er zijn om deze zorg te bieden. De volgende vragen dienen aan bod te komen:

- Hoe manifesteert het ziektebeeld zich bij dit kind? Wat zou er kunnen gebeuren?
- Welke (medische) zorg is er nodig en zou er nodig kunnen zijn?
 - a. Niet-medische handelingen
 - b. Risicovolle medische handelingen
 - c. Voorbehouden handelingen (wet BIG)
- Zijn er verder eventueel nog onderwijsbelemmeringen die zich bij de leerling voordoen?
- Welke mogelijkheden biedt de school?

Actie

Ouders geven informatie over:

- de medische zorg die zij verwachten dat hun kind nodig zal hebben op school, aangevuld met informatie van behandelend arts of verpleegkundige.
- een eventueel aanwezige indicatie wijkverpleging. Als er vanuit de zorg al functionarissen zijn betrokken, kunnen zij bij het gesprek aanwezig zijn.

De school geeft informatie over:

- Het protocol medische handelingen op scholen, het SOP en besluitvorming.
- Eventueel bestaande onderwijszorgarrangementen in de regio, zoals regionale afspraken wijkverpleging.

- Zorginzet vanuit gemeente en samenwerkingsverband en/of de aanwezigheid van een verpleegkundige op school.

Alle informatie, besluiten en afspraken worden schriftelijk vastgelegd.

Stap 3 - Keuze

De ouders en de school maken een keuze over hoe zorg (en eventuele ondersteuning) op school wordt ingevuld, afhankelijk van de situatie:

- A. Er is al professionele zorg beschikbaar. Bijvoorbeeld omdat het kind een indicatie wijkverpleging heeft en de verpleegkundige op school kan komen om de handelingen te verrichten. In alle gevallen dient alle relevante informatie gedeeld te worden met de school.
- B. Er is (nog) geen professionele zorg beschikbaar op school of in de regio, en het kind heeft geen zorgindicatie wijkverpleging. Er zijn dan in vier mogelijkheden:
 - a. Met de wijkverpleegkundige wordt gekeken of een indicatie wijkverpleging voor het kind een mogelijkheid is.
 - b. Ouders/verzorgers voeren de handelingen uit.
 - c. In uitzonderlijke gevallen wordt onderwijspersoneel gevraagd medische handelingen uit te voeren. Er wordt onderscheid gemaakt in risicovolle en voorbehouden handelingen.

Stap 4 - Besluit

- A. De betrokkenen komen tot de conclusie dat mogelijkheid A de meest voor de hand liggende oplossing biedt. Er is een indicatie wijkverpleging. Volstaan kan worden met een afspraak dat de zorg voor het kind wordt uitgevoerd en dat de school ruimte geeft om de zorg onder schooltijd te verlenen. De zorg die betrokken is, is ervoor verantwoordelijk dat de zorg voor de leerling goed, tijdig en voldoende wordt geregeld.

Actie

Contact met wijk- of kinderverpleegkundige wordt gezocht, er worden afspraken gemaakt, een indicatietraject wordt doorlopen en er wordt een zorgplan opgesteld door de wijkverpleegkundige waar ook zorg in schooltijd in meegenomen is. Dit dient in overleg met de school plaats te vinden.

De school dient kennis te nemen van het ziektebeeld (bijvoorbeeld hoe herken je een hypo of hyper) en kennis te hebben over hoe te handelen in een nood-situatie. Er dient een instructie plaats te vinden door ouders en/of zorgverlener.

Afspraken worden vastgelegd in een zorgkaart.

Einde stappenplan

B. De betrokkenen komen tot de conclusie dat de mogelijkheden onder B nader verkend moeten worden.

Actie

Verder met stap 5.

NB: soms kan een combinatie van beide mogelijkheden ook een oplossing zijn. Denk bijvoorbeeld aan een scenario waarbij een wijkverpleegkundige 2x per dag handelingen verricht, en bij speciale activiteiten zoals bijvoorbeeld een schoolreisje o.i.d. een leerkracht of ouder wordt ingezet.

Stap 5 - Nadere besluitvorming

- A. Nadere besluitvorming van de 4 mogelijkheden genoemd onder B:
- Met wijkverpleging wordt gekeken of indicatie wijkverpleging mogelijk is.
Indien dit mogelijk is terug naar stap 4A
 - Ouders en/of de leerling geven aan zelf de zorgtaken onder schooltijd uit te willen voeren.
De school geeft ruimte aan de ouders om de zorg onder schooltijd te verlenen.

Actie

Indien de school akkoord gaat worden afspraken gemaakt en een zorgkaart ingevuld. Daarbij wordt uiteraard ook afgesproken hoe leerkracht en medeleerlingen worden geïnformeerd en hoe er gehandeld moet worden in noodsituaties.

Einde stappenplan

B. Verzoek uitvoeren zorghandelingen door schoolmedewerker:

- Niet-medische handelingen
Besluitvorming door de directie van de school. Het SOP is hierin leidend. Afspraken worden vastgelegd op een zorgkaart.
- Risicovolle handelingen
 - *Toedienen medicatie*
Ouders doen een verzoek aan de school, middels het ondertekende formulier medicijnverstrekking op verzoek. Besluitvorming door de directie van de school. Het SOP is hierin leidend.
 - *Overige risicovolle handelingen*
Besluitvorming door de directie van de school. Het SOP is hierin leidend. Voorwaarde is dekking van de verzekering. Medisch handlingsprotocol wordt ingevuld en ondertekend. Afspraken worden vastgelegd op een zorgkaart.
- Voorbehouden handelingen
Besluitvorming door de directie van de school. Het SOP is hierin leidend. Het medisch handlingsprotocol wordt ingevuld en ondertekend door ouders, medewerkers geïnstrueerd en een bekwaamheidsverklaring afgeven door de arts. Afspraken worden vastgelegd op een zorgkaart. Een kopie van de zorgkaart wordt ter informatie verzonden aan het bestuur.

Einde stappenplan

Indien geen overeenstemming, ga terug naar stap 3.

Bijlage 3

Zorgkaart (medisch)

Naam:	Geboortedatum:
Behandelend arts:	
Diagnose:	
Beschrijving klachten:	
Naam ouder/verzorger:	
Relatie tot het kind: ☐ Moeder ☐ Vader ☐ Anders	
Telefoon Thuis:	Mobiel:
Geheim telefoonnummer: ☐ Ja ☐ Nee	
Waarschuwen:	
Niet-medische handelingen: <i>Bijv. extra alertheid bij volgende signalen:</i>	
Stappenplan:	
Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.	
Medicatie:	
Medische handelingen: ☐ Risicovolle handelingen:	
Medewerkers die geïnstrueerd zijn:	
☐ Voorbehouden handelingen (zie handelingsprotocol):	
Bekwaamheidsverklaring op naam van:	

Opgang andere leerlingen (in geval van een noodsituatie):
Afspraken:
Buitenschoolse activiteiten:
Invaller:
Afspraken bij overlap/overdracht binnen IKC:
Afspraken met de ouders:

Datum:

Handtekening ouders/verzorgers: Handtekening directeur:

Bijlage 4

Uw kind wordt ziek op school

Standaard bijlage bij het inschrijfformulier van de school.

Verklaring

Toestemming tot handelwijze voor als uw kind ziek wordt op school

Het kan voorkomen dat uw kind tijdens het verblijf op school ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt gestoken etc. In zo'n geval zal de school altijd contact met u opnemen. Het kan een enkele keer voorkomen dat u als ouder/verzorger niet te bereiken bent. Als deze situatie zich voordoet zal de leerkracht een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is bij een paracetamol, Azaron of dat een arts geconsulteerd moet worden.

Als u hiermee akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen?

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling:

Geboortedatum:

Adres:

Postcode en plaats:

Naam ouder(s)/verzorger(s):

Telefoon thuis:

Telefoon werk:

Naam huisarts:

Telefoon:

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

Naam:

Telefoon thuis:

Telefoon werk:

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

MEDICIJNEN naam (fabrikant/merknaam/werkzame stof):

.....

ONTSMETTINGSMIDDELEN naam:

.....

SMEERSELS tegen bijvoorbeeld insectenbeten, naam:

.....

PLEISTERS naam:

.....

OVERIG naam:

.....

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

.....

.....

.....

.....

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school?

Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondergetekende naam:

Ouder/verzorger van:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 5

Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Verklaring

Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam leerling:

Geboortedatum:

Adres:

Postcode en plaats:

Naam ouder(s)/verzorger(s):

Telefoon thuis:

Telefoon werk:

Naam huisarts:

Telefoon:

Naam specialist:

Telefoon:

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

.....
.....

Naam van het medicijn:

.....
.....

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

..... uur / uur / uur / uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

Dosering van het medicijn:

.....
.....

Wijze van toediening:

.....
.....

Wijze van bewaren:

.....
.....

Controle op vervaldatum door:

Naam:

Functie:

Afspraken kinderopvang (indien van toepassing):

.....

Afspraken in geval van invaller:

.....

NB: medicijnen worden alleen in ontvangst genomen in de originele verpakking met bijsluiter en uitgeschreven op naam van het kind.

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q de hieronder genoemde leerkracht die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam:

Ouder/verzorger:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Instructie voor medicijntoediening:

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op (datum):

Instructie gegeven door:

Naam:

Functie:

Naam instelling:

Instructie gegeven aan:

Naam:

Functie:

Naam en plaats school:

Bijlage 6

Medisch handelingsprotocol

Verklaring

Toestemming voor het uitvoeren van (voorbehouden) medische handelingen

Ondergetekende (ouders/verzorgers) geven toestemming voor uitvoering van de zogenoemde (voorbehouden) medische handeling op school bij:

Naam leerling:

Geboortedatum:

Adres:

Postcode en plaats:

Naam ouder(s)/verzorger(s):

Telefoon thuis:

Telefoon werk:

Naam huisarts:

Telefoon:

Naam specialist:

Telefoon:

Naam medisch contactpersoon:

Telefoon:

Beschrijving van de ziekte waarvoor de medische handeling op school bij de leerling nodig is:

.....
.....

Omschrijving van de uit te voeren medische handeling:

.....
.....

De medische handeling moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:

..... uur / uur / uur / uur

De medische handeling mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

.....
.....

Manier waarop de medische handeling moet worden uitgevoerd:

.....
.....

Eventuele extra opmerkingen:

.....
.....

Bekwaamheidsverklaring aanwezig:

Nee, er is sprake van een risicovolle handeling

Ja, op naam van:

.....

Instructie medisch handelen

Instructie van de medische handeling + controle op de juiste uitvoering is gegeven op:

Datum:

Instructie gegeven door:

Naam:

Functie:

Naam instelling:

Instructie gegeven aan:

Naam:

Functie:

Naam en plaats school:

Ondergetekende (ouders/verzorgers):

Naam:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 7

Bekwaamheidsverklaring

Verklaring

Bekwaam uitvoeren van voorbehouden medische handelingen (BIG).

NB: Uitsluitend af te geven door een arts.

Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling

.....
.....
.....

verklaart dat,

Naam (werknemer):

Functie:

Werkzaam aan/bij:

na instructie door ondergetekende, in staat is bovengenoemde handeling bekwaam uit te voeren.

De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

Naam (leerling):

Geboortedatum:

Het uitvoeren van bovengenoemde handeling is voor de leerling noodzakelijk wegens:

.....
.....
.....

De hierboven beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is.

De hierboven beschreven handeling moet worden uitgevoerd gedurende de periode:

.....

Ondergetekende:

Naam:

Functie:

Werkzaam aan/bij:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 8

Handelen bij calamiteiten

Richtlijnen

Indien zich calamiteiten voordoen ten gevolge van het toedienen van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling bij een kind, volgen hieronder richtlijnen:

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven.
Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen
- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen, waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen)
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt)
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 - naam van het kind;
 - geboortedatum;
 - adres;
 - telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen persoon;
 - naam + telefoonnummer van huisarts c.q specialist;
 - ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.
- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 - leg kort en duidelijk uit wat er gebeurd is;
 - vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd;
 - in geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.

Bijlage 9

Meer informatie

www.gggfryslan.nl

De GGD Fryslân is verantwoordelijk voor Jeugdgezondheidszorg. Aan iedere school is een verpleegkundige en jeugdarts verbonden, die u kunt raadplegen.

www.ziezon.nl

Een website van de consultants onderwijsondersteuning zieke leerlingen. Zij kunnen scholen en ouders helpen bij het maken van een passend arrangement om onderwijs en zorg te combineren. Op de website staat onder andere ook informatie voor de mogelijke gevolgen van een ziekte op het onderwijs en adviezen daarbij.

www.steunpuntonderwijsnoord.nl

Consulenten van Steunpunt Onderwijs Noord denken mee om zieke leerlingen of leerlingen met een beperking optimale kansen te bieden.

www.passendonderwijs.nl

Website van het ministerie van OCW over passend onderwijs. Hier vindt u onder andere informatie over de zorgplicht van scholen, handreikingen en informatie per regio.

www.onderwijsconsulenten.nl

Via deze website kunnen ouders, scholen en samenwerkingsverbanden contact opnemen met de onderwijsconsulenten of de onderwijszorgconsulenten. Onderwijsconsulenten kunnen adviseren bij plaatsing van een leerling met een extra ondersteuningsvraag. Onderwijszorgconsulenten zijn beschikbaar voor ouders en scholen die problemen ervaren bij het vormgeven van een onderwijszorgarrangement voor een leerling voor wie zorg op school voorwaardelijk is voor het kunnen volgen van onderwijs.

www.geschillenpassendonderwijs.nl

Vaak komen school en ouders in goed overleg tot een passend onderwijsaanbod voor een kind. Soms leiden verschillende inzichten over de aanpak tot een impasse of een verschil van mening. Deze website biedt een overzicht van informele en formele manieren om geschillen over onderwijs tussen ouders, school en samenwerkingsverband op te lossen.

www.oudersonderwijs.nl

Ouders & Onderwijs is er voor alle ouders met schoolgaande kinderen. Het informatiepunt biedt informatie aan ouders over onderwijs en de school van hun kind.

www.diabetesopschool.nl

Hoe manifesteert de ziekte zich, hoe wordt de ziekte behandeld en wat betekent dit in het algemeen voor het dagelijks leven van een patiënt/kind?

www.zorgeloosmetdiabetesnaarschool.nl

Zorgeloos met diabetes naar school biedt praktische handvatten voor scholen, leerlingen en ouders om goede diabeteszorg op school mogelijk te maken.

www.lwoe.nl

De onderwijskundig begeleiders van het Landelijk Werkverband Onderwijs en Epilepsie (LWOE) adviseren en begeleiden kinderen en jongeren met epilepsie in heel Nederland.

Downloads

Stroomschema Zorg op school.

Wie onderwijsondersteuning of zorg biedt tijdens onderwijstijd, hangt af van de ondersteunings- en/of zorg-behoefte van de leerling.

<https://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2015/12/Stroomschema-Zorg-op-school1.pdf>

Lijst voorbehouden en risicovolle handelingen

https://www.poraad.nl/files/themas/passend_onderwijs/tools/lijst_voorbehouden_en_risicovolle_medische_handelingen_in_het_onderwijs_3.docx